

De overtuigingskracht van normatief sterke en normatief zwakke expertevidentie in Nederland en Frankrijk

Jos Hornikx

Hornikx en Hoeken (2005) lieten zien dat normatief sterke expertevidentie als ondersteuning voor standpunten in Frankrijk relatief overtuigender was dan in Nederland. Vanwege de grotere machtsafstand in de Franse cultuur (Hofstede, 2001) zouden experts met een expertisegebied dat irrelevant is voor het standpunt dat ze verdedigen (normatief zwak) voor Fransen overtuigender kunnen zijn dan voor Nederlanders. Studie 1 kon dit niet bevestigen, maar liet wel een cultuurverschil in de relatieve overtuigingskracht van normatief sterke en zwakke expertevidentie zien. Beide experts waren even overtuigend voor de Fransen, die maar een klein verschil zagen in de deskundigheid van beide experts. Om te bekijken of dit kleine verschil te verklaren is door de status van de experts (hoogleraren) werd in Studie 2 de ingeschatte deskundigheid onderzocht van hoogleraren en onderzoekers met een (ir)relevant expertisegebied. De bevindingen van Studie 1 werden gerepliceerd. Fransen dichtten experts – of het nu hoogleraren of onderzoekers zijn – een bredere kennis over verschillende onderwerpen toe.

1 De overtuigingskracht van evidentie

Tekstschrijvers die ontvangers willen aansporen om bijvoorbeeld deel te nemen aan de gemeentelijke verkiezingen of om de bandenspanning van hun auto op peil te houden, kunnen hierbij argumenten gebruiken in hun boodschap. Wanneer ontvangers gemotiveerd en in staat zijn om de boodschap kritisch te verwerken, dan hebben de schrijvers het meeste profijt van *sterke* argumenten (Petty & Cacioppo, 1986). Een sterk argument ten gunste van gepropageerd gedrag is volgens Hoeken (1997) een argument dat het heel waarschijnlijk maakt dat dit gedrag een heel wenselijk gevolg zal hebben. Een voorbeeld is een argument dat het heel waarschijnlijk maakt dat een goede bandenspanning zorgt voor brandstofbesparing en dat erin slaagt aan te geven dat brandstofbesparing wenselijk is.

Om de waarschijnlijkheid van het optreden van het gevolg te ondersteunen kunnen bewijsvoeringen worden gebruikt: evidentie. Hoeken en Hustinx (2002) onderscheiden vier evidentietypen: anekdotische evidentie die bestaat uit het aanhalen van een specifiek geval, statistische evidentie die een numerieke samenvatting van een aantal gevallen bevat, causale evidentie die bestaat uit een verklaring en als laatste expertevidentie, waarbij de mening van een deskundige wordt aangehaald.

In een aantal experimenten is de relatieve overtuigingskracht van evidentietypen onderzocht. In het meest recente overzichtsartikel worden 14 experimenten besproken (Hornikx, 2005). De conclusie van dit overzicht is dat statistische en causale evidentie overtuigender zijn dan anekdotische evidentie en dat het erop lijkt dat ook expertevidentie overtuigender is dan anekdotische evidentie.

Toch is er nog geen bevredigend antwoord op de vraag welke evidentietypen overtuigender zijn dan andere (Reynolds & Reynolds, 2002). Dit komt onder andere doordat een aantal factoren de overtuigingskracht van evidentietypen beïnvloedt, zoals het type standpunt dat evidentie ondersteunt (Hoeken, 2001), de kwaliteit van de evidentie (Reynolds & Reynolds, 2002) en de culturele achtergrond van de ontvanger van evidentie (McCroskey, 1969). Dit artikel richt zich op de invloed van cultuur en evidentiekwaliteit¹.

2 De invloed van cultuur en evidentiekwaliteit

Verscheidene onderzoekers hebben gesuggereerd dat de relatieve overtuigingskracht van evidentietypen cultuurafhankelijk zou kunnen zijn (McCroskey, 1969; Reynolds & Reynolds, 2002). Het corpusonderzoek van Hornikx (2003) lijkt deze suggestie te ondersteunen: er bleken namelijk verschillen in de relatieve frequentie waarmee verschillende evidentietypen vóórkwamen in Nederlandse en Franse persuasieve voorlichtingsbrochures. Daarom zou de overtuigingskracht van evidentietypen ook kunnen verschillen in Nederland en Frankrijk. Hornikx en Hoeken (2005) onderzochten dit door hun Nederlandse en Franse proefpersonen over twintig standpunten waarschijnlijkheidsoordelen te laten geven, die telkens met een ander evidentietype werden ondersteund. Er trad een cultuurverschil op in de relatieve overtuigingskracht van de vier evidentietypen. Hornikx en Hoeken (2005) verwachtten met name dat expertevidentie overtuigender zou zijn in de Franse cultuur. In culturen met een grote machtsafstand, zoals de Franse, zouden mensen gemakkelijker op de meningen van experts vertrouwen dan in culturen met een kleine machtsafstand, zoals de Nederlandse (Hofstede, 2001). Expertevidentie zou daarom overtuigender kunnen zijn in Frankrijk dan in Nederland. Echter, expertevidentie bleek in Hornikx en Hoeken (2005) in absolute zin niet significant overtuigender in Frankrijk. Ten opzichte van de overtuigingskracht van andere evidentietypen was expertevidentie wél overtuigender in Frankrijk. Voor de Fransen was expertevidentie namelijk het meest overtuigende evidentietype (al was het niet significant overtuigender dan statistische evidentie), terwijl expertevidentie voor de Nederlanders een tussenpositie innam tussen statistische en anekdotische evidentie.

Hornikx en Hoeken (2005) hielden in hun experiment rekening met de kwaliteit van evidentie. Evidentiekwaliteit zou er vooral toe moeten doen, als mensen gemotiveerd en in staat zijn om argumenten kritisch te verwerken (de centrale route in het Elaboration Likelihood Model van Petty & Cacioppo, 1986). Onder deze omstandigheden zou evidentie van hoge kwaliteit overtuigender moeten zijn dan evidentie van lage kwaliteit. In Hornikx en Hoeken (2005) werd er gezorgd voor een hoge evidentiekwaliteit voor statistische en expertevidentie door deze evidentie te manipuleren aan de hand van criteria uit de argumentatietheorie (zie Garssen, 1997). Expertevidentie is normatief sterk als de expert aan drie criteria voldoet: de expert moet geloofwaardig, betrouwbaar en deskundig zijn op het gebied waarover het standpunt handelt (Walton, 1997). Geloofwaardigheid en betrouwbaarheid werden geoperationaliseerd door de titulatuur van de expert ('Prof. dr') en er werd ook gezorgd voor relevante expertisegebieden. Statistische evidentie werd normatief sterk gemaakt door een hoge steekproefgrootte en een hoog percentage te vermelden.

Er is nog niets bekend over het effect van verschillen in evidentiekwaliteit, laat staan over hoe mensen uit verschillende culturen reageren op deze verschillen. Er

is aanleiding om te suggereren dat Nederlanders en Fransen verschillen in hun reacties op normatief sterke en normatief zwakke expertevidentie. Aangezien Fransen verschillen in machtsafstand relatief gemakkelijk accepteren, zijn ze wellicht minder gevoelig voor het expertisegebied van de expert met een hoge status heeft (zoals een hoogleraar). Normatief zwakke expertevidentie waarbij het expertisegebied van de expert irrelevant is, zou voor Fransen even overtuigend kunnen zijn als normatief sterke expertevidentie (cf. Breton, 2003). Voor Nederlanders zou normatief zwakke evidentie wel minder overtuigend kunnen zijn dan normatief sterke expertevidentie. Dit leidt tot onderzoeksvraag 1:

Onderzoeksvraag 1: is er een cultuurverschil in de relatieve overtuigingskracht van normatief sterke en normatief zwakke expertevidentie in Nederland en Frankrijk?

Als zo'n cultuurverschil optreedt, dan zou normatief zwakke expertevidentie wellicht ook overtuigender kunnen zijn voor Fransen dan voor Nederlanders:

Onderzoeksvraag 2: is normatief zwakke expertevidentie overtuigender in Frankrijk dan in Nederland?

Studie 1 is opgezet op om deze onderzoeksvragen antwoord te geven.

3 Studie 1

3.1 Methode

Materiaal

De twintig standpunten uit Hornikx en Hoeken (2005) werden gebruikt. Tien standpunten werden ondersteund met normatief sterke en normatief zwakke statistische en expertevidentie. Statistische evidentie was toegevoegd om te toetsen of de Franse proefpersonen wél gevoelig waren voor verschillen in de kwaliteit van dit evidentietype. Voor normatief zwakke statistische evidentie werden '78% van 314 personen' en '74% van 381 personen' uit de sterke varianten vervangen door '35% van 46 personen' en '38% van 53 personen'. Normatief zwakke expertevidentie was geconstrueerd door de relevante expertisegebieden uit Hornikx en Hoeken (2005) te wijzigen in irrelevante gebieden, zoals voedingsleer bij een standpunt over schoolprestaties van jongens die naast meisjes in de klas zitten. De tien andere standpunten, die met anekdotische en causale evidentie werden ondersteund, werden als afleider gebruikt. Het Nederlandse en Franse materiaal was in sterke mate equivalent gemaakt (zie, voor uitleg, Hornikx en Hoeken, 2005).

Proefpersonen

Nederlandse en Franse studenten namen deel aan het experiment (cf. Hornikx & Hoeken, 2005). De Nederlandse proefpersonen ($n = 300$) studeerden in Amsterdam ($n = 73$; vijf groepen), Delft ($n = 21$; twee groepen), Enschede ($n = 28$; drie groepen), Nijmegen ($n = 77$) en Tilburg ($n = 101$; drie groepen). De Franse proefpersonen ($n =$

300) studeerden in Besançon ($n = 49$), Parijs ($n = 56$; twee groepen), Roubaix ($n = 58$), Straatsburg ($n = 65$; zes groepen) en Tours ($n = 72$). De Nederlandse proefpersonen, voornamelijk Letterenstudenten, waren tussen de 17 en 26 en gemiddeld 20.64 ($SD = 1.91$) jaar oud. Van hen was 70% vrouw. Ook de Franse proefpersonen waren met name Letterenstudenten. Ze waren gemiddeld 20.19 ($SD = 1.81$) jaar oud, uiteenlopend van 17 tot 30 jaar. Van hen was 81.3% vrouw².

Design

Er zijn vijf versies van het materiaal gemaakt. Elke proefpersoon kreeg de twintig standpunten in dezelfde volgorde. De afleiders anekdotische en causale evidentie waren altijd gekoppeld aan dezelfde tien standpunten. Sterke en zwakke statistische evidentie, sterke en zwakke expertevidentie en geen evidentie, daarentegen, waren aan de hand van een gebalanceerd Latin square design (cf. Hornikx & Hoeken, 2005) afwisselend aan de andere tien standpunten gekoppeld. De standpunten zonder evidentie werden gebruikt om het effect van evidentie te berekenen. De overtuigingskracht van evidentie is namelijk de verschilscore tussen de acceptatie van een standpunt mét evidentie en de acceptatie van hetzelfde standpunt zónder evidentie.

Instrumentatie

De proefpersonen ontvingen een vragenlijst getiteld 'Opinies over maatschappelijke onderwerpen', die bestond uit twintig standpunten met evidentie, een aantal persoonskenmerken en controlevragen over de manipulatie van statistische en expertevidentie. De proefpersonen gaven aan hoe waarschijnlijk ze elk standpunt vonden op een vijfpunts semantische differentiaal van 'zeer onwaarschijnlijk' tot en met 'zeer waarschijnlijk'. Om eventuele cultuurverschillen te verklaren waren er de persoonskenmerken Need for Cognition (NFC; Cacioppo, Petty, & Kao, 1984; zeven items) en Voorkeur voor Expertinformatie (VVE; Hornikx & Hoeken, 2005; vier items) met vijfpunts Likert-schalen in de vragenlijst opgenomen. Beide schalen waren betrouwbaar (NFC: Nederlanders $\alpha = .72$, Fransen $\alpha = .78$; VVE: Nederlanders $\alpha = .75$, Fransen $\alpha = .79$).

Beide schalen konden in Hornikx en Hoeken (2005) de overtuigingskracht van expertevidentie niet verklaren. Daarom werd een ander kenmerk toegevoegd, de Right-Wing Authoritarianism (RWA) schaal van Altemeyer (1988). Deze schaal meet onder meer de houding ten opzichte van autoriteiten. Een aantal onderzoeken heeft laten zien dat RWA gerelateerd is aan machtsafstand (zie Rohan & Zanna, 1996). In de vragenlijst werden tien items van de RWA opgenomen³. De betrouwbaarheid bleek niet zo hoog ($\alpha = .60$ voor de Nederlandse en $\alpha = .71$ voor de Franse proefpersonen).

Als laatste waren er controlevragen over de deskundigheid van de vier experts in relatie met de standpunten die ze onderschreven (cf. Hornikx & Hoeken, 2005) en was er een controlevraag over statistische evidentie. Op een vijfpunts semantische differentiaal gaven proefpersonen namelijk aan welke van de twee voorbeelden ze het meest geschikte bewijs vonden voor het optreden van het gevolg in het algemeen: (a) 'Het gevolg treedt op bij 35% van 46 personen' of (b) 'Het gevolg treedt op bij 78% van 314 personen'. De vragenlijst eindigde met vragen over leeftijd, geslacht, nationaliteit en huidige studie.

Procedure

Het onderzoek werd in collegezalen op Nederlandse en Franse universiteiten afgenomen. Proefpersonen kregen geen beloning voor de deelname, die 13 tot 18 minuten duurde. Na het invullen werden de studenten bedankt en werd het onderzoeksdoel onthuld.

Statistische toetsen

Per proefpersoon is een gemiddelde vershilscore berekend voor sterke en zwakke statistische evidentie en voor sterke en zwakke expertevidentie. Onderzoeksvraag 1 wordt beantwoord aan de hand van een 2 (cultuur) x 2 (evidentietype) x 2 (evidentiekwaliteit) variantie-analyse met herhaalde metingen, waarbij cultuur een tussen-proefpersoonfactor is en evidentietype en evidentiekwaliteit binnen-proefpersoonfactoren zijn. Onderzoeksvraag 2 wordt op twee manieren beantwoord. De overtuigingskracht van normatief zwakke expertevidentie voor Fransen en Nederlanders wordt direct vergeleken met een t-toets en indirect door het te vergelijken met de overtuigingskracht van normatief sterke expertevidentie.

Een mogelijk optreden van een carry over-effect in dit binnen-proefpersoonontwerp is getoetst met een 2 (eerste oordeel, laatste oordeel) x 2 (statistisch, expert) en met een 2 (eerste oordeel, laatste oordeel) x 2 (sterk, zwak) variantie-analyse met herhaalde metingen. Interacties zouden wijzen op carry over-effecten, maar deze bleven uit (evidentietype: $F(1, 599) = 2.33, p = .13$; evidentiekwaliteit: $F(1, 599) = 1.63, p = .20$).

3.2 Resultaten

Controle van de manipulaties

Als eerste is het schaalgebruik van de Nederlandse en Franse proefpersonen geanalyseerd (zie Bachman & O'Malley, 1984). De Franse proefpersonen gebruikten, meer dan de Nederlandse proefpersonen, de schaalextremen '1' en '5' bij de tien standpunten ($t(598) = 5.98, p < .001$) en bij de drie persoonskenmerken ($t(598) = 7.97, p < .001$). Om de Franse en Nederlandse scores eerlijker te vergelijken, werden ze daarom gestandaardiseerd.

Vervolgens werd getoetst of de manipulaties van sterke en zwakke evidentie geslaagd waren. De manipulatie van sterke statistische evidentie was gelukt, als proefpersonen significant boven het middelpunt van de schaal zouden scoren (in dat geval vonden ze de normatief sterke manipulatie een geschikter bewijs). Dit bleek het geval te zijn (Fransen: $M = 3.71, SD = 1.28, t(290) = 9.52, p < .001$; Nederlanders: $M = 4.39, SD = 0.99, t(298) = 24.12, p < .001$). De manipulatie was wel beter gelukt voor de Nederlandse dan voor de Franse proefpersonen ($t(547.15) = 7.12, p < .001$). Voor expertevidentie waren de manipulaties ook geslaagd. De Fransen vonden de sterke experts ($M = 3.02, SD = 0.86$) deskundiger dan de zwakke experts ($M = 2.61, SD = 0.92$), $F(1, 299) = 46.48, p < .001, \eta^2 = .14$. Het verschil was veel groter voor de Nederlandse proefpersonen: ze vonden de sterke experts ($M = 3.30, SD = 0.83$) veel deskundiger dan de zwakke experts ($M = 2.33, SD = 0.85$), $F(1, 299) = 255.81, p < .001, \eta^2 = .46$. Kortom, de manipulaties van evidentiekwaliteit waren geslaagd, maar in sterkere mate voor de Nederlandse dan voor de Franse proefpersonen.

Onderzoeksvragen

Studie 1 was opgezet om de overtuigingskracht van normatief sterke en zwakke expertevidentie in Nederland en Frankrijk te onderzoeken. Tabel 1 geeft de overtuigingskracht van deze evidentietypen en van normatief sterke en normatief zwakke statistische evidentie weer voor Nederlandse en Franse proefpersonen.

Tabel 1 Overtuigingskracht van evidentie in functie van cultuur, type en kwaliteit (gestandaardiseerde data; SD tussen haakjes; verschillende superscripten geven significante verschillen binnen de culturen aan; $p < .05$)

evidentietype	Nederlanders (n = 300)	Fransen (n = 300)	totaal (N = 600)
statistisch			
sterk	1.04 ^a (1.77)	0.46 ^a (1.72)	0.75 ^a (1.77)
zwak	0.42 ^c (1.72)	0.35 ^a (1.62)	0.39 ^{b,c} (1.67)
expert			
sterk	0.73 ^b (1.73)	0.25 ^a (1.66)	0.49 ^b (1.71)
zwak	0.25 ^c (1.74)	0.36 ^a (1.59)	0.31 ^c (1.67)

Voor onderzoeksvraag 1 is de interactie tussen cultuur en evidentiekwaliteit van expertevidentie van belang⁴. Deze was significant: $F_1(1, 598) = 11.43, p < .01, \eta^2 = .02, F_2(1, 9) = 14.05, p < .01, \eta^2 = .61$. Voor de Franse proefpersonen was er geen verschil in de overtuigingskracht van sterke en zwakke expertevidentie ($t_1(299) = 0.89, p = .37; t_2(9) = 1.03, p = .33$). De Nederlanders vonden sterke expertevidentie wél overtuigender dan zwakke expertevidentie ($t_1(299) = 3.77, p < .001; t_2(9) = 2.37, p < .05$). Dezelfde interactie tussen cultuur en evidentiekwaliteit werd ook gevonden voor statistische evidentie ($F_1(1, 598) = 7.62, p < .01, \eta^2 = .01; F_2(1, 9) = 20.47, p < .01, \eta^2 = .70$)⁵.

De tweede onderzoeksvraag of normatief zwakke expertevidentie overtuigender is in Frankrijk dan in Nederland wordt op twee manieren beantwoord. In *absolute* zin is normatief zwakke expertevidentie even overtuigend in beide culturen ($t_1(598) = 0.77, p = .44; t_2(9) = 0.61, p = .56$). In *relatieve* zin, echter, is normatief zwakke expertevidentie overtuigender in Frankrijk, omdat dit evidentietype daar even overtuigend is als normatief sterke expertevidentie. De gevonden cultuurverschillen zouden verklaard kunnen worden aan de hand van de VVE-, NFC- of RWA-schaal. De Franse en Nederlandse proefpersonen verschilden echter niet in hun scores op deze drie schalen (p 's $> .10$).

3.3 Conclusie en discussie

De resultaten van Studie 1 laten zien dat normatief zwakke expertevidentie in absolute zin niet overtuigender is in Frankrijk dan in Nederland. Wel trad er een cultuurverschil op in de relatieve overtuigingskracht van normatief sterke en normatief zwakke expertevidentie in Nederland en Frankrijk. De Fransen vinden beide varianten even overtuigend. Dit kan worden toegeschreven aan het kleine verschil in de Franse deskundigheidsoordelen van sterke en zwakke experts. Dit kleine verschil kan veroorzaakt zijn door de hoge status van de experts: hoogleraren. Juist vanwege deze status hoeven experts in Frankrijk misschien niet gespecialiseerd te zijn in een domein

om daarbinnen een uitspraak te doen. Deze verklaring gaat op als Fransen een groter verschil zien in de deskundigheid van sterke en zwakke experts met een lagere status:

Onderzoeksvraag 3:   hangt de invloed van de relevantie van het expertisegebied op het deskundigheidsoordeel af van de status van de expert in Frankrijk?

Als het effect van de relevantie van het expertisegebied groter is bij experts met een lagere status, dan kan het resultaat uit Studie 1 met betrekking tot expertevidentie voor de Fransen worden verklaard door de status van de experts⁶. Voor Nederlandse proefpersonen wordt verwacht dat een lagere status van de expert de invloed van het expertisegebied niet zal veranderen. Om onderzoeksvraag 3 te beantwoorden is Studie 2 opgezet.

4 Studie 2

4.1 Methode

Materiaal

Aan de twee soorten experts uit Studie 1 werden twee nieuwe toegevoegd: onderzoekers met relevante en onderzoekers met irrelevante expertisegebieden. De onderzoekers waren de hoogleraren uit Studie 1 waarvan de titulatuur was weggehaald. Deze vier soorten experts ondersteunden acht standpunten uit Studie 1.

Proefpersonen

De Nederlandse proefpersonen ($n = 106$) waren Letterenstudenten uit Nijmegen. Ze waren tussen de 18 en 25 en gemiddeld 19.69 ($SD = 1.60$) jaar oud. De Franse proefpersonen ($n = 112$) waren ook Letterenstudenten. Ze studeerden in Straatsburg en waren gemiddeld 19.67 ($SD = 1.37$) jaar oud, uiteenlopend van 18 tot 26. Het percentage mannelijke proefpersonen was hoger onder de Nederlanders (41.5%) dan onder de Fransen (14.3%) ($\chi^2(1) = 20.23, p < .001$)⁷.

Design

Alle proefpersonen kregen de acht standpunten in dezelfde volgorde aangeboden, maar in elk van de vier versies van het materiaal waren de vier soorten experts anders over de standpunten verdeeld door middel van een gebalanceerd Latin square design.

Instrumentatie

De proefpersonen lazen in de instructie dat ze uitspraken van onderzoekers over maatschappelijke onderwerpen te beoordelen kregen. De controlevragen over de deskundigheid van experts in Studie 1 werden hier gebruikt voor de experts bij de acht standpunten. De proefpersonen vulden daarna op vijfpunts Likert-schalen tien items van de RWA-schaal (Altemeyer, 1988), zeven items van de NFC-schaal (Cacioppo, et al., 1984) en vier items van de VVE-schaal (Hornikx & Hoeken, 2005) in. De RWA-schaal was niet betrouwbaar voor de Franse proefpersonen, ook na weglating van het

laatste item ($\alpha = .58$). Deze schaal wordt hieronder daarom niet meer besproken. Beide andere schalen waren wel betrouwbaar (NFC: Nederlanders $\alpha = .81$, Fransen $\alpha = .78$; VVE: Nederlanders $\alpha = .79$, Fransen $\alpha = .82$). De proefpersonen moesten ook, op drie vijfjumps semantische differentiaal, aangeven in welke mate ze het gebruik van experts om mensen te overtuigen ‘verstandig – onverstandig’, ‘gegarandeerd succesvol – geen garantie voor succes’ of ‘aan te bevelen – af te raden’ vonden. De schaal was niet betrouwbaar (Nederlanders: $\alpha = .30$; Fransen: $\alpha = -.03$), wellicht omdat de tweede differentiaal omgekeerd gecodeerd was. De twee overgebleven items zijn wel meegenomen, maar ook hiervan is geen schaal gemaakt (betrouwbaarheid voor de Nederlanders $\alpha = .52$ en voor de Fransen $\alpha = .34$). De vragenlijst eindigde met vragen over leeftijd, geslacht, nationaliteit en huidige studie.

Procedure

De procedure was identiek aan die in Studie 1. De afname duurde 8 tot 10 minuten.

Statistische toetsen

De onderzoeksvraag wordt beantwoord door een 2 (cultuur) x 2 (status) x 2 (deskundigheid) variantie-analyse met herhaalde metingen, waarbij cultuur een tussen-proefpersoonfactor is en status en deskundigheid binnen-proefpersoonfactoren zijn. Om mogelijke carry over-effecten op te sporen, zijn twee analyses uitgevoerd: een 2 (eerste oordeel, laatste oordeel) x 2 (hoogleraar, onderzoeker) variantie-analyse met herhaalde metingen en een 2 (eerste oordeel, laatste oordeel) x 2 (relevant, irrelevant expertisegebied) variantie-analyse met herhaalde metingen. De eerste interactie was niet significant ($F(1, 217) = 1.50, p = .22$), maar de tweede wel, zij het alleen voor de Nederlandse proefpersonen ($F(1, 105) = 15.83, p < .001, \eta^2 = .13$). Voor hen was het verschil in deskundigheid van het eerste paar deskundige en ondeskundige experts groter dan van het tweede paar. Omdat het verschil ook bij het tweede paar significant in de voorspelde richting was, heeft dit interactie-effect geen grote gevolgen.

4.2 Resultaten

Als eerste is wederom het schaalgebruik van de Nederlandse en Franse proefpersonen geanalyseerd. De Franse proefpersonen gebruikten, meer dan de Nederlandse proefpersonen, de schaalextremen ‘1’ en ‘5’ van de persoonskenmerken ($t(216) = 4.00, p < .001$). De scores hierop werden daarom gestandaardiseerd.

Studie 2 was opgezet om te onderzoeken of de invloed van het expertisegebied op de perceptie van deskundigheid voor Fransen afhangt van de status van de expert. Tabel 2 toont de deskundigheidsoordelen over de vier soorten experts. Voor de Franse proefpersonen was er een hoofdeffect van het expertisegebied op het deskundigheidsoordeel ($F_1(1, 111) = 12.54, p < .01, \eta^2 = .10$; $F_2(1, 7) = 5.68, p < .05, \eta^2 = .45$): experts met een relevant expertisegebied ($M = 2.97, SD = 0.73$) werden als deskundiger gezien dan experts met een irrelevant expertisegebied ($M = 2.65, SD = 0.71$), al was de effectgrootte redelijk klein. Er was een tendens naar een hoofdeffect van status bij een proefpersoonanalyse ($F_1(1, 111) = 3.15, p = .08$) – waarbij hoogleraren deskundiger gevonden zouden worden dan onderzoekers – maar niet bij een stimulusanalyse ($F_2(1, 7) = 1.92, p = .21$). Omdat er geen interactie was tussen status en expertisegebied ($F_1 < 1$; $F_2 < 1$), moet onderzoeksvraag 3 negatief beantwoord worden.

Tabel 2 Deskundigheidsoordelen in functie van cultuur, status en expertisegebied (SD tussen haakjes; verschillende superscripten geven significante verschillen binnen de culturen aan; $p < .05$)

experttype	Nederlanders (n = 106)	Fransen (n = 112)
hoogleraar		
relevant	3.77 ^a (0.79)	3.01 ^a (0.96)
irrelevant	2.28 ^b (0.84)	2.75 ^{b,c} (0.95)
onderzoeker		
relevant	3.84 ^a (0.80)	2.93 ^{a,b} (0.94)
irrelevant	2.12 ^b (0.77)	2.54 ^c (0.91)

Voor de Nederlandse proefpersonen trad een zeer sterk hoofdeffect op van expertisegebied op de perceptie van de expertise ($F_1(1, 105) = 357.70, p < .001, \eta^2 = .77; F_2(1, 7) = 33.31, p < .01, \eta^2 = .83$). Experts met een relevant expertisegebied ($M = 3.81, SD = 0.68$) werden als veel deskundiger beschouwd dan experts met een irrelevant gebied ($M = 2.20, SD = 0.57$). Er trad geen hoofdeffect voor status op ($F_1 < 1; F_2 < 1$), noch een interactie tussen status en expertisegebied ($F_1(1, 105) = 2.96, p = .09; F_2 < 1$). De verwachting omtrent de Nederlandse proefpersonen werd daarmee ingelost: een lagere status van de expert veranderde de invloed van het expertisegebied niet.

Net als in Studie 1 was het effect van het expertisegebied op het deskundigheidsoordeel veel groter voor de Nederlandse dan voor de Franse proefpersonen (interactie tussen cultuur en expertisegebied: $F_1(1, 216) = 105.34, p < .001, \eta^2 = .33; F_2(1, 14) = 17.14, p < .01, \eta^2 = .55$). Verklaringen uit de persoonskenmerken zijn niet echt voorhanden. Nederlandse en Franse proefpersonen verschilden weliswaar in hun VVE-score ($t(216) = 2.93, p < .01$) en op de twee nieuwe vragen over het gebruik van expertevidentie (verstandig: $t(214) = 3.50, p < .01$; aanbevelenswaardig: $t(214) = 1.65, p = .05$, eenzijdig getoetst), maar de relaties met de deskundigheidsoordelen zijn zwak⁸.

4.3 Conclusie en discussie

De bevinding in Studie 1 dat normatief sterke en normatief zwakke expertevidentie even overtuigend zijn voor de Fransen werd toegeschreven aan het kleine verschil in deskundigheidsoordelen over de beide experts. In Studie 2 werd onderzocht of dit kleine verschil te verklaren is uit de hoge status van de experts. Dit bleek niet het geval te zijn. Ook voor experts met een *lagere* status – onderzoekers – werd hetzelfde kleine verschil in deskundigheidsoordelen gevonden tussen experts met een relevant of een irrelevant expertisegebied.

5 Algemene conclusie en discussie

Omdat er nog weinig bekend is over de invloed van cultuur en evidentiekwaliteit op de overtuigingskracht van evidentie, werd Studie 1 opgezet. Normatief zwakke expertevidentie bleek niet overtuigender te zijn in Frankrijk dan in Nederland. Wel bleek de relatieve overtuigingskracht van normatief sterke en normatief zwakke

evidentie cultuurafhankelijk. Nederlanders vonden sterke expertevidentie of statistische evidentie overtuigender dan de zwakke varianten, maar voor de Fransen maakte de evidentiekwaliteit niet uit. Dit is interessant, omdat het ingaat tegen voorspellingen gebaseerd op normatieve criteria uit de argumentatietheorie. Normatief sterke evidentie, die helemaal of in sterke mate aan deze criteria voldoet, zou namelijk overtuigender moeten zijn dan normatief zwakke evidentie, die niet of in mindere mate aan deze criteria voldoet.

De Franse ongevoeligheid voor evidentiekwaliteit van expertevidentie kan worden toegeschreven aan het kleine verschil in deskundigheidsoordelen van de beide experts. Dat dit verschil zo klein was, ligt wellicht aan de hoge status van de experts. Vanwege deze status hoeven experts in Frankrijk niet gespecialiseerd te zijn in een expertisegebied om er een uitspraak over te doen. Deze verklaring werd in Studie 2 onderzocht. Omdat de Fransen in dat experiment niet méér verschil zagen in de deskundigheid van normatief sterke en normatief zwakke experts met een lage status, kon deze verklaring niet bevestigd worden. Fransen dichten experts – of het nu hoogleraren of onderzoekers zijn – blijkbaar een bredere kennis over onderwerpen toe dan normatief verwacht kan worden. Hoewel er vanuit bijvoorbeeld de onderwijskunde soortgelijke resultaten zijn gevonden – zo zien Franse leerlingen docenten als alwetende deskundigen (Planel, 1997) – blijft het een uitdaging om empirische verklaringen te vinden voor de gevonden cultuurverschillen. De hier gepresenteerde onderzoeken kunnen meer onderzoek stimuleren naar de vraag of en wanneer normatief sterke evidentie overtuigender is dan normatief zwakke evidentie. In het bijzonder kan deze vraag in cross-cultureel perspectief worden benaderd. Op die manier kunnen er waardevolle uitspraken gedaan worden over de invloed van cultuur op de overtuigingskracht van evidentietypen.

Noten

1. Voor hun hulp bij de afname van de data, het vertalen van het materiaal en/of het commentariëren van eerdere versies van dit artikel dank ik Remieg Aerts, Bas Andeweg, Thomas Beaufils, Joop Bindels, Michèle Bitour, Wim Blokzijl, Jacqueline de Bony, Jean-Pierre Brisacier, Chantal Claudel, Christine Guislin, Corrie de Haan, Marijke Hagedoorn, Hans Hoeken, Claudia Huisman, Carel Jansen, Joyce Karreman, Fons Maes, Margot van Mulken, Sabine Nibbeling, Joke Oppenhuisen, Jan Renkema, Philip Scheiner, Peter Jan Schellens, Joost Schilperoord, Marianne Starren, Pascale Smorag, Wendy Tollenaar, Evelyne Vos-Fruit en twee anonieme reviewers.

2. De Nederlandse proefpersonen waren significant ouder dan de Franse ($t(596.21) = 2.97, p < .01$). Dit verschil beïnvloedde de overtuigingskracht van evidentie niet, aangezien er geen interactie optrad tussen leeftijd en evidentietype ($F(1, 598) = 1.35, p = .25$) of tussen leeftijd en evidentiekwaliteit ($F < 1$). Het percentage vrouwen onder de Franse proefpersonen was significant hoger dan onder de Nederlandse ($\chi^2(1) = 10.32, p < .01$). Sekse had geen effect op de overtuigingskracht van evidentietype ($F < 1$), maar wel van evidentiekwaliteit ($F(1, 597) = 4.71, p < .05, \eta^2 = .01$). Normatief sterke evidentie was namelijk overtuigender voor mannelijke dan voor vrouwelijke proefpersonen ($t(597) = 2.25, p < .05$). Veel belangrijker, echter, was dat zowel voor de mannelijke ($t(145) = 3.41, p < .01$) als de vrouwelijke proefpersonen ($t(452) = 2.55, p < .05$) normatief sterke evidentie overtuigender was dan normatief zwakke evidentie.

3. Volgens negen paren van studenten van de Radboud Universiteit Nijmegen en de auteur konden de volgende tien items van Altemeyer (1988, pp. 22-23) goed aan machtsafstand gerelateerd worden: items 2, 3, 5, 7, 12, 17, 22, 23, 26 en 29.

4. Er was een hoofdeffect van evidentietype op de overtuigingskracht bij de proefpersoonanalyse ($F_1(1, 598) = 8.22, p < .01, \eta^2 = .01$), maar slechts een tendens voor zo'n effect bij een stimulusanalyse ($F_2(1, 9) = 4.01, p = .08$). Er was een hoofdeffect van evidentiekwaliteit ($F_1(1, 598) = 18.53, p < .001, \eta^2 = .03$; $F_2(1, 9) = 9.26, p < .05, \eta^2 = .51$): sterke evidentie was overtuigender dan zwakke. Een hoofdeffect voor cultuur trad op bij de proefpersoonanalyse ($F_1(1, 598) = 8.43, p < .01, \eta^2 = .01$), maar niet bij de stimulusanalyse ($F_2(1, 9) = 3.29, p = .10$). Er was geen interactie tussen evidentietype en evidentiekwaliteit ($F_1(1, 598) = 2.16, p = .14$; $F_2(1, 9) = 1.48, p = .25$), of tussen evidentietype en cultuur ($F_1(1, 598) = 1.37, p = .24$; $F_2(1, 9) = 1.34, p = .28$). Wel trad er een interactie op tussen cultuur en evidentiekwaliteit ($F_1(1, 598) = 17.91, p < .001, \eta^2 = .03$; $F_2(1, 9) = 25.61, p < .01, \eta^2 = .74$). Een drieweg-interactie tussen cultuur, evidentietype en evidentiekwaliteit was niet significant ($F_1 < 1, F_2 < 1$). Dezelfde effecten werden gevonden met de ruwe data.

5. Voor de Franse proefpersonen was sterke statistische evidentie even overtuigend als zwakke statistische evidentie ($t_1(299) = 0.90, p = .37$; $t_2(9) = 1.65, p = .13$), maar voor de Nederlandse proefpersonen was sterke statistische evidentie wel overtuigender dan de zwakke variant ($t_1(299) = 4.65, p < .001$; $t_2(9) = 4.63, p < .01$).

6. Een andere verklaring is dat de Fransen een meer perifere verwerkingsroute hebben gevolgd waarbij verschillen in argumentkwaliteit er niet toe doen.

7. Sekse had bij de Nederlanders geen effect op de perceptie van deskundigheid (p 's $> .14$) en bij de Fransen alleen bij de hoogleraar met een relevant expertisegebied ($t(110) = 2.25, p < .05$; andere p 's $> .08$): mannelijke proefpersonen vonden dit type expert deskundiger dan vrouwelijke proefpersonen. Omdat er maar weinig Franse mannen deelnamen, is de invloed van dit effect op de resultaten waarschijnlijk gering. Er was geen leeftijdsverschil tussen de Nederlanders en de Fransen ($t(207.09) = 0.00, p = .93$).

8. Bij de Franse proefpersonen waren er significante correlaties tussen (1) de vraag of het verstandig is experts te gebruiken en het deskundigheidsoordeel over onderzoekers met een irrelevant expertisegebied ($r(110) = .24, p < .05$), (2) tussen de vraag of het aanbevelenswaardig is en het oordeel over onderzoekers met een relevant gebied ($r(110) = .24, p < .05$) en (3) tussen de VVE en het oordeel over hoogleraren met een irrelevant gebied ($r(112) = .23, p < .05$). Bij de Nederlanders waren er ook drie significante correlaties: (1) tussen de vraag of het verstandig is experts te gebruiken en het oordeel over hoogleraren met een relevant gebied ($r(106) = .30, p < .01$), (2) tussen de vraag of het aanbevelenswaardig is en het oordeel over onderzoekers met een irrelevant gebied ($r(106) = -.31, p < .01$) en (3) tussen de VVE en het oordeel over hoogleraren met een relevant gebied ($r(106) = .27, p < .001$).

Literatuur

- Altemeyer, B. (1988). *Enemies of freedom: understanding Right-Wing Authoritarianism*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Bachman, J.G., & O'Malley, P.M. (1984). Yea-saying, nay-saying, and going to extreme: black-white differences in response styles. *Public Opinion Quarterly*, 48, 491-509.

- Breton, P. (2003). *L'argumentation dans la communication* (3e editie). Paris: La Découverte.
- Cacioppo, J.T., Petty, R.E., & Kao, C.F. (1984). The efficient assessment of need for cognition. *Journal of Personality Assessment*, 48, 306-307.
- Garszen, B.J. (1997). *Argumentatieschema's in pragma-dialectisch perspectief. Een theoretisch en empirisch onderzoek*. Amsterdam: IFOTT.
- Hoeken, H. (1997). Een model voor de rol van argumenten in het overtuigingsproces. In H. van den Bergh, D. Janssen, N. Bertens, & M. Damen (Red.), *Taalgebruik ontrafeld* (pp. 55-65). Dordrecht: Foris.
- Hoeken, H. (2001). Anecdotal, statistical, and causal evidence: their perceived and actual persuasiveness. *Argumentation*, 15 (4), 425-437.
- Hoeken, H., & Hustinx, L. (2002). De relatieve overtuigingskracht van anekdotische, statistische, causale en autoriteitsevidentie. *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 24 (3), 226-236.
- Hofstede, G. (2001). *Culture's consequences: comparing values, behaviors, institutions, and organizations across nations* (2^e editie). Thousand Oaks: Sage.
- Hornikx, J. (2003). De relatieve frequentie van verschillende evidentietypen in Nederlandse en Franse persuasieve voorlichtingsbrochures. In L. van Waes, P. Cuvelier, G. Jacobs, & I. de Ridder (Red.), *Studies in Taalbeheersing, volume 1* (pp. 206-217). Assen: Van Gorcum.
- Hornikx, J. (2005). A review of experimental research on the relative persuasiveness of anecdotal, statistical, causal, and expert evidence. *Studies in Communication Sciences*, 5 (1), 205-216.
- Hornikx, J., & Hoeken, H. (2005). Is expertevidentie overtuigender in Frankrijk dan in Nederland? *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 27 (1), 42-57.
- McCroskey, J.C. (1969). A summary of experimental research on the effects of evidence in persuasive communication. *Quarterly Journal of Speech*, 55 (2), 169-176.
- Petty, R.E., & Cacioppo, J.T. (1986). *Communication and persuasion: central and peripheral routes to attitude change*. New York: Springer.
- Planel, C. (1997). National cultural values and their role in learning: a comparative ethnographic study of state primary schooling in England and France. *Comparative Education*, 33, 349-373.
- Reynolds, R.A., & Reynolds, J.L. (2002). Evidence. In J.P. Dillard, & M. Pfau (Red.), *The persuasion handbook: developments in theory and practice* (pp. 427-444). Thousand Oaks: Sage.
- Rohan, M.J., & Zanna, M.P. (1996). Value transmissions in families. In C. Seligman, J.M. Olson, & M.P. Zanna (Red.), *The psychology of values: the Ontario symposium* (Vol. 8; pp. 253-276). Hillsdale: Lawrence Erlbaum.
- Walton, D.N. (1997). *Appeal to expert opinion: arguments from authority*. University Park, PA: Pennsylvania State University Press.